

SÈRIE 3

OPCIÓ A

1. Expliqueu la importància i la funció narrativa que té la descripció dels paisatges naturals i dels espais urbans en la novel·la *Pilar Prim*, de Narcís Oller. [3 punts]

Pauta de correcció

L'examinand ha de:

- a) *Identificar els principals espais descrits: el paisatge natural de la Cerdanya i voltants, que ocupa la primera meitat de la novel·la (vuit capítols), i l'urbà (Barcelona), que n'ocupa la resta (el primer capítol marca la transició de l'espai urbà, amb la sortida de l'estació de França, cap al nord, i el vuitè fa de frontissa en sentit contrari) (1 punt).*
- b) *Explicar que l'espai natural està descrit de manera minuciosa, en la línia del realisme, però que alhora, seguint el model dels narradors modernistes, té un caràcter simbòlic que en fa créixer la importància: la funció del paisatge és reflectir o fer de correlat de l'estat d'ànim dels personatges femenins, en especial de la protagonista (i al mateix temps influeix sobre ella, en la línia del romanticisme) (1, 25 punts).*
- c) *Explicar que l'espai urbà perd importància en relació amb les altres novel·les d'Oller, i que només és esbossat. En canvi, són molt importants els espais interiors, tancats com l'estament social que els espais representen, i que permeten reflectir el conflicte interior de la protagonista. De tots aquests espais, té una importància especial el pis i el despatx de Deberga, també descrit amb detallisme, amb connotacions sensuals i amb mobles i objectes amb valor simbòlic (la chaise longue, i sobretot el quadre de la Madona i l'escultura de la Venus) (0, 75 punts).*

Si l'examinand complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió pertinent no explicitada en l'enunciat se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut.

2. Descriviu el personatge del Foraster i les seves idees a *Aigües encantades*, de Joan Puig i Ferrer. [2 punts]

Pauta de correcció

L'examinand ha d'explicar que el Foraster encarna les idees del regeneracionisme i ha arribat al poble per convèncer els habitants que els gorgs de la Verge neixen d'una deu viva que es pot aprofitar, gràcies als mitjans que proporcionen la ciència i la tècnica, per a regar els camps i combatre la sequera. S'erigeix en l'individu que lluita contra la col·lectivitat; la lluita acaba en fracàs, però es projecta cap al futur amb la fugida conjunta del Foraster i Cecília. (0,5 punts). Tot i que representa el progrés científic positivista, ho fa amb una fe, un entusiasme i una vitalitat propis del modernisme (0,5 punts). D'una banda, descriu la seva relació amb la terra com un enamorament: vol descobrir els secrets de la natura i viure-hi en harmonia a partir de l'aprofitament dels recursos naturals (0,5 punts). De l'altra, el coneixement és un instrument per a combatre les idees religioses i el fanatisme que impedeix el progrés (0,5 punts).

Si l'examinand complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2 punts.

3. Comenteu el poema «A Mallorca, durant la Guerra Civil», de Bartomeu Rosselló-Pòrcel, pertanyent a la secció «Rosa secreta» del llibre *Imitació del foc*. Tingueu en compte, sobretot, aquests aspectes (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):
- La mètrica i l'estructura del poema.
 - El tema principal del poema en relació amb el context històric al·ludit en el títol (també convé tenir en compte la data de composició).
 - El sentit dels dos versos finals i la relació amb el símbol del foc en l'obra de Rosselló-Pòrcel.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

A MALLORCA, DURANT LA GUERRA CIVIL

Verdegen encara aquells camps
i duren aquelles arbredes
i damunt del mateix atzur
es retallen les meves muntanyes.
Allí les pedres invoquen sempre
la pluja difícil, la pluja blava
que ve de tu, cadena clara,
serra, plaer, claror meva!
Sóc avar de la llum que em resta dins els ulls
i que em fa tremolar quan et recordo!
Ara els jardins hi són com músiques
i em torben, em fatiguen com en un tedi lent.
El cor de la tardor ja s'hi marceix,
concertat amb fumeres delicades.
I les herbes es cremen a turons
de cacera, entre somnis de setembre
i boires entintades de capvespre.

Tota la meva vida es lliga a tu,
com en la nit les flames a la fosca.

Barcelona, setembre 1937

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al comentari de contingut es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir:

- Que el poema es pot dividir en tres parts. En la primera (vv. 1-10), el poeta descriu la permanència d'un paisatge («encara», «duren», «sempre», «mateix») caracteritzat en termes de llum i color («verdegen», «arbredes», «atzur», «clara», «claror») (vv. 1-8), i després (vv. 9-10) es fa explícit que aquesta descripció inicial és un record, i que el poeta vol conservar en la visió mental la llum descrita. En una segona part (vv. 11-17), el poeta imagina el paisatge no com el recorda, sinó com imagina que deu ser ara, a la tardor (està datat el setembre de 1937): els termes «tardor», «marceix», «setembre», «boires» ho fan clar; la tardor s'associa a la melangia: «fatiguen», «tedi lent», «capvespre». Finalment, els vv. 18-19 són la conclusió del poema. El poeta hi expressa la seva unió amb l'illa de Mallorca (d'aquí que pugui no solament recordar-la sinó imaginar-la en el present). (0,75 punts) Que el poema està escrit en versos blancs (sense rima) sense una regularitat estricta (hi ha des de versos octosíl·labs fins a alexandrins). (0,25 punts) (Es pot valorar especialment, afegint 0,25 punts dels 2 reservats per a la capacitat d'argumentació, que*

sàpiga mostrar la relació de la mètrica amb l'estructura: vv. 1-8 amb predomini de versos de 8 i 9 síl·labes, més dos versos de 6+6 (alexandrí) i 10 tancant la primera part; la segona part comença amb un octosíl·lab i un alexandrí, però tot seguit (evocació de la tardor) continua en decasíl·labs; el díptic de cloenda està format per dos decasíl·labs).

- b) Que el tema principal del poema és la permanència del record de l'illa. Lloc i data són importants: el poema és escrit a Barcelona, lluny de Mallorca, i la circumstància que fa forçada la distància és la guerra (Mallorca dominada pels franquistes, Rosselló a Barcelona i fidel a la República). No és, però, una elegia; el poeta no vol recuperar cap paradís perdut, sinó fer una poema sobre l'experiència d'un record tan intens d'un paisatge, que el poeta el pot imaginar tal com és ara, en el present. La raó és el lligam indissoluble, de mútua necessitat, entre el poeta i l'illa (i la poesia és l'expressió d'aquest lligam). Pot remarcar també que el paisatge és un tema recurrent en els poetes de l'Escola Mallorquina. (1 punt)
- c) Que la conclusió del poema conté una afirmació rotunda del lligam indissoluble que uneix el poeta al seu lloc d'origen. El lligam s'expressa a través d'un símil d'una gran força simbòlica (convé notar que el símil no és del poeta amb el foc, sinó que el que es compara és la relació de mútua necessitat): el foc no pot prescindir de la foscor nocturna (és a dir, el seu contrari); el poeta viu lligat a allò que voluntàriament ha deixat i ara ha de contemplar de lluny forçat per les circumstàncies històriques. Per tant, aquí convé parlar de la complementarietat dels contraris i de la vida com a contrast i lluita (es pot recordar «En la meva mort»: «Estic cansat de tu, domini fosc / i tempestat de flama»). (1 punt)

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicat en l'enunciat, se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot superar els 3 punts assignats al contingut.

OPCIÓ B

1. Expliqueu en quines tragèdies gregues clàssiques es basa *Antígona*, de Salvador Espriu, i de quina manera l'autor n'adapta la situació bèl·lica, els personatges i el conflicte dramàtic per reflexionar sobre la realitat política espanyola del 1939.
[3 punts]

L'examinand ha d'explicar que l'obra d'Espriu es basa en el mite grec d'Èdip a partir de les tragèdies *Els set contra Tebes* d'Èsquil i *Antígona* de Sòfocles, de les quals extreu a més una part del nus argumental i dels personatges, excepte Eumolp i el Lúcid Conseller, que són invenció seva (1 punt). També haurà d'explicar d'una manera coherent i argumentada de quina manera l'obra d'Espriu es pot llegir com una resposta literària a la Guerra Civil espanyola: *Etèocles* i *Polinices*, els germans enfrontats, representen la guerra fratricida, i *Creont* pot ser la imatge del les polítiques dictatorials que imposa lleis repressives, pensades per castigar i no per restablir la concòrdia entre la població; alhora, per mitjà de la intervenció final d'*Antígona*, és portadora d'un missatge de perdó i reconciliació entre vencedors i vençuts, que l'autor adreça a la població espanyola per mitjà de la veu i l'actitud heroica de la protagonista, que se sacrifica perquè Tebes pugui viure en pau (2 punts).

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió pertinent no explicada en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no superarà els 3 punts assignats al contingut.

2. Expliqueu de manera concisa el tipus d'humor del recull *Invasió subtil* i altres contes, de Pere Calders, i els mecanismes que fa servir l'autor per crear-lo, i digueu amb quina visió del món es relaciona aquest tipus d'humor. Aporteu-ne almenys dos exemples rellevants.
[2 punts]

Pauta de correcció

L'examinand ha d'explicar que l'humor de Calders és lleuger i subtil, que no cau mai en la grolleria ni en l'escarni dels protagonistes; no neix de l'acudit ni provoca la rialla; no és optimista, sinó pessimista (0,5 punts). Ha de mostrar també que sovint neix de la incongruència entre el que els personatges s'espera que facin o diguin i el que efectivament fan o diuen; es pot comentar especialment l'ús d'un llenguatge molt convencional, fet de frases fetes, inadequat a les circumstàncies que es presenten; o el contrast entre la vanitat dels personatges i la poca perspicàcia amb què actuen. Ha de dir també que és fruit de la ironia o del distanciament irònic, que fa que no ens puguem identificar amb el personatge. L'humor transmet una imatge pessimista del món i de la societat (0,25 punts per característica, fins a un màxim d'1 punt). L'examinand pot exemplificar-ho pràcticament amb tots els contes del recull, especialment amb «Invasió subtil», «Un trau a l'infinit», «El millor amic», «No s'admeten corones», «El testament de "La hiena"», «Zero a Malthus», «Tot esperit», «Vinc per donar fe», «Esport i ciutadania» o «La societat consumida» (0,25 punts per cada exemple pertinent, fins a un màxim de 0,5 punts).

Si l'examinand complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicat en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2 punts.

3. Comenteu el fragment següent de *Jardí vora el mar*, de Mercè Rodoreda. Tingueu en compte, sobretot, aquests aspectes (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):
- La situació del fragment en l'argument de la novel·la i les referències a altres moments de la història dels personatges.
 - La presència del món natural i el seu significat; justifiqueu-ho amb els exemples que ofereix el text sobre l'aigua i les flors.
 - El punt de vista narratiu.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Vaig obrir la llibreta. L'Eugeni hi escrivia tot el que li anava passant. El primer tros que vaig llegir va ser el de la baralla amb en Francesc, al carrer. Vaig anar més endarrera. Parlava de com s'havia anat enamorant, molt de mica en mica. A les nits d'estiu es trobaven al carrer d'Elisa, caminaven agafats de la mà fins a la placeta dels arbres i s'aturaven a sota dels pebrers. Quan tenien catorze anys i estaven dos o tres dies sense veure's, ella anava a buscar flors a casa d'ell. Si la convidaven a dinar, ell es quedava estones mirant-la amb els ulls encantats. Li explicava les lliçons i l'ajudava a fer els problemes. Ella li buscava trèvols de quatre fulles al jardí del col·legi i els hi ficava al llibre d'història quan anava a estudiar a casa d'ell.

Parlava molt d'un vestit que ella havia dut un estiu. I tot d'una em vaig recordar dels vestits de la meva Cecília. De color de flor de romaní. No hi havia res igual, però em sembla que s'havien estimat com ens havíem estimat amb la Cecília. Un dia que havia plogut molt fort, ell s'havia passat la nit escoltant l'aigua de la riera que baixava corrent; l'endemà, ella li va dir que havia pensat en ell tota la nit. Després començava a parlar d'en Francesc, i es veu que tots dos se'n reien. A ella no li agradava perquè era ric i presumia massa. I el pobre Eugeni, a la llibreta, deia que ella se li anava tornant bonica com un àngel.

La Mariona es va aixecar i va mirar per la finestra.

—¿No se't fa massa tard?

Em va dir que no i es va tornar a asseure. Jo vaig anar llegint. Em saltava fulls perquè tenia ganes d'acabar. Pensava en la Cecília, que se m'havia mort tan jove.

Un dia, ella va començar a tenir por. Acabava de fer divuit anys. Li va agafar por de cosir tota la vida, fins que es morís.

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al comentari de contingut es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en l'enunciat, és a dir, si: (a) Situa aquest fragment en el desenllaç de la novel·la (al darrer capítol), i identifica «la llibreta» com el diari d'Eugeni, que cau a mans del jardiner després que Eugeni s'hagi suïcidat al mar (0,25 punts); explica que el diari exposa, des de la perspectiva d'Eugeni, les seves relacions d'adolescència amb Rosamaria i els motius materials que la van dur a trencar la relació amb ell (0,25 punts); identifica com a referències a altres moments de la història dels personatges els records relatius al festeig amb Rosamaria (0,25 punts) i la mort de Cecília, la dona del jardiner, que és un record persistent al llarg de la novel·la (0,25 punts).

(b) Explica que l'aigua i sobretot les flors representen la felicitat perduda en la relació entre Eugeni i Rosamaria (0,25 punts), i que les flors i les plantes també s'associen a la relació entre Cecília i el jardiner (0,25). En són exemples pertinents extrets del text la referència a «la placeta dels arbres» i «els pebrers», «les flors a casa d'ell», «els trèvols de quatre fulles al jardí del col·legi», la pluja o «l'aigua de la riera»; el vestit de «color de flor de romaní» de la Cecília associa explícitament les flors al record de la dona morta (0,25 punts cadascun, fins a un màxim de 0,5 punts).

(c) Explica que la història és contada per un narrador-observador extern sense nom, en primera persona (0,5 punts), que completa els buits de la història de la qual ha estat testimoni parcial amb una font com el diari de l'Eugeni (0,25 punts); aquest narrador —el jardiner— és un personatge secundari que aporta també els records personals de la seva relació amb Cecília, ara idealitzada (0,25 punts).

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió pertinent no explicitada en l'enunciat, se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut de la resposta.

SÈRIE 5

OPCIÓ A

1. Caracteritzeu la protagonista de *Pilar Prim*, de Narcís Oller. Feu-ho a partir del conflicte personal i legal que planteja la novel·la, i tenint en compte els valors simbòlics del nom i de les figures de la Madona i la Venus descrites al capítol 14.
[3 punts]

Pauta de correcció

L'examinand ha d'explicar que, de totes les protagonistes d'Oller, Pilar Prim és la que ha estat tractada amb més profunditat psicològica. (a) Caracteritzada físicament com una dona madura molt bella, apareix des del principi com un personatge dual, sotmès des de la seva joventut a la família (abnegació maternal i filial) i a les normes socials, però amb un fort anhel de llibertat: aquesta dualitat esdevé conflictiva a partir del condicionant legal del testament del seu marit: Pilar n'hereta els béns, a condició de no tornar-se a casar; la coneixença de Deberga, ja en el primer capítol de la novel·la, desencadena el conflicte (0,75 punts). En contrast amb la seva filla, és descrita com una dona sentimental i emotiva, romàntica (o idealista), culta i refinada, però influenciable i contradictòria, atrapada per la família i les lleis dels homes (0,75 punts). (b) La dualitat del personatge i la lluita entre el desig i el seu paper social se simbolitza en dues representacions artístiques que hi ha al despatx de Deberga: la Madona d'Andrea del Sarto s'assembla físicament a Pilar (ho pensa Deberga ja al capítol 1) i representa la mare pura i abnegada (0,5 punts); l'escultura d'una Venus púdica representa la dona enamorada, sensual i agosarada, i suscita en Pilar una gelosia irracional (0,5 punts). La mateixa protagonista ens explica el sentit del seu nom (un pilar feble), que representa la limitació de les dones burgeses del segle XIX, sense formació per a poder ser independents (0,5 punts).

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió pertinent no explicitada en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut.

2. Salvador Espriu va introduir en la seva versió d'*Antígona* dos personatges sense precedents en la tradició del mite: Eumolp i el Lúcid Conseller. Identifiqueu-ne les característiques generals i les funcions dins l'obra d'Espriu.

[2 punts]

Pauta de correcció

L'estudiant ha d'explicar que: (a) Eumolp és l'enigmàtic guia de Tirèsias i l'únic personatge que fa costat a Antígona quan aquesta negligeix la llei dictada per Creont i enterra el cos insepult del seu germà Polinices. Eumolp fa la funció de contrapunt de la resta de personatges perquè és fidel i lleial a Antígona, i no amaga les seves intencions, a diferència, sobretot, de Creont i del vell cec Tirèsias, a qui Eumolp mateix acusa de predir només el que volen sentir les autoritats (0,5 punts). Caracteritzat per la ironia, la lucidesa, la valentia i l'afany de dir sempre la veritat, decideix sacrificar-se com Antígona pel seu poble (0'5 punts). (b) El Lúcid conseller, a més de formar part de la cort de Creont, assumeix la funció de comentarista de l'obra, sobretot en el monòleg final. (0,5 punts) El tret bàsic del seu caràcter, la lucidesa, es fa evident en el nom del personatge, que es tradueix en una visió antiheroica del sacrifici d'Antígona i en les seves reflexions de to lacònic, crític i irònic, i en la seva visió desesperançada dels fets històrics (0,5 punts).

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és tanmateix pertinent, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 2 punts assignats al contingut.

3. Comenteu aquests fragments del conte «Vinc per donar fe», d'*Invasió subtil i altres contes*, de Pere Calders. Tingueu en compte, sobretot, aquests aspectes (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):
- El tema del conte i la relació entre els fets esdevinguts i la percepció que en té el narrador. Feu atenció a la funció narrativa del periodista.
 - La personalitat i l'actitud del narrador i dels altres personatges.
 - El tipus de llenguatge usat i el paper de les formalitats legals en relació amb el tema.
 - La relació, temàtica i de tractament del tema, amb altres contes del llibre.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

VINC PER DONAR FE

Quan van dir-me que al meu poble hi havia un vampir, vaig preocupar-me de seguida per la meva cosina Amèlia. Ella era una dona predestinada que agafava totes les passes i, quan perdia l'equilibri, es produïa unes fractures complicades, veient-se-la sovint enguixada, maldant per fer vida normal enmig del sofriment. Aquesta era la seva virtut: la punya contra l'adversitat i, per dir-ho en termes vulgars, se la buscava sempre. A més, a desgrat de pecar de grossa, tenia una blancor espiritual, una transparència de cutis que cridava l'atenció; a mi, personalment, no m'atreia, però es comprèn que un vampir s'hi pogués il·lusionar.

—Amèlia —vaig dir-li—: mentre no cacin aquest tipus procura no sortir de casa. Acosta't al braser i fes mitja, estigues quieta, que nosaltres ja et portarem tot el que et faci falta.

Em sortí replicant que ella no estava per històries i que el nostre no era clima de vampirs. En això tenia raó i ja se n'havia parlat al poble; en canvi, els vells deien que la culpa era de les proves atòmiques, que ja en un altre ordre ocasionaven canvis en les estacions i afectaven el règim de pluges.

El cert era que el vampir, en poc més d'una setmana, s'havia xuclat el noi mitjà del flequer (que estudiava el tercer any de batxillerat) i una noia mig baldada que tenia fama per la seva traça a brodar coixineres. Estàvem esverats perquè delictes així, a desgrat d'alterar l'ordre, no es persegueixen d'ofici i les forces vives se'l volien treure del damunt, passant-lo a la Creu Roja o al braç eclesiàstic.

La cosina Amèlia no s'immutava. Dia per altre, de cara al vespre, venia a portar galetes als nens, amb el vici de pujar l'escala a les fosques. Com més advertiments li fèiem, era pitjor.

Un dissabte, vam sentir un gran renou que feien uns veïns que tornaven del cinema. La senyora va començar a xisclar i tots vam sortir a veure què passava, per a presenciar un espectacle tètric: estès de biaix en un replà, hi havia el cadàver de la cosina Amèlia. Hi ha maneres de dir que s'acuden a falta d'altres, però no era pròpiament un cadàver, sinó una mena de bossa de plàstic mal inflada, amb tot de galetes escampades pel voltant. Les faccions de la meva parenta s'endevinaven entre plecs d'una matèria exànime.

[...]

La minyona la va pujar i la col·locàrem damunt unes posts amb cavallets que havia fet construir per al tren elèctric dels nens. Encenguérem tots els llums del pis, sense reparar en despeses, perquè aquests éssers abominables (pobra Amèlia, si em sentia!) temen la claror i vam començar una nit neguitosa, plena de sobresalts.

[...]

Els nens es van excitar i es negaren rotundament a ficar-se al llit. Com que la seva vida era més aviat monòtona (de casa a l'escola, de l'escola a casa, fins a les vacances d'estiu) no em vaig veure amb cor de privar-los d'aquella sortida de rutina. I el gran, que és molt estudiós i ha llegit força, fou el primer en tocar de peus a terra.

—La manera d'acabar amb els vampirs —afirmà— és clavar-los una estaca ben punxeguda al pit i, per lligar-ho, tallar-los el cap.

[...]

—No obstant això —afegí [el veí]— la meva presència serà útil. En la impossibilitat de trobar un notari a aquestes hores, s'ha d'estendre una acta signada per dos testimonis. Jo faig un...

Acordàrem que l'altre podia ser la portera, que ens devia moltes atencions. Maldà, es resistí aferrant-se al pom de la porta, però li prometérem cinc pessetes i es blegà.

[...]

Malgrat tot em van complaure i arribà el moment de la meva intervenció. A mi em costa decidir-me, però quan ho faig és molt difícil que em puguin aturar. Un altre qualsevol, pusil·lànim com jo sóc, agafaria l'estaca amb les mans tremoloses, cloent els ulls per a clavar a cegues. Jo no. Lúcid, serè, vaig buscar l'indret del cor i feina hi hauria hagut per a fer-me tornar enrera.

—Amèlia, nena, és pel teu bé —vaig dir amb una veu pausada i clara.

Esquivant els ossos, vaig travessar-la amb tanta força que l'estaca es despuntà en trobar la fusta de la taula. El cos féu una lleugera convulsió, que segons el veí era deguda a que la bèstia que la meva cosina portava a dins espernegava. Encara bo!

[...]

Aquesta devia ésser la fi del vampir, perquè no tornà a causar molèsties i no se n'hauria parlat més de no ser per un periodista de Barcelona que vingué al poble per a fer-ne un reportatge. Embolicà una cosa tan diàfana com la que acabo d'explicar parlant amb les comares, preguntant, escatint, sense ni tan sols respectar el dolor de les famílies perjudicades, inventant novel·les prescindint del mal que feia. Segons ell, el noi del flequer i la noia mig baldada havien mort per deficiències de la nutrició i la meva cosina es desmaiava amb freqüència. Amb els altres em guardaré prou de ficar-m'hi, però allò de l'Amèlia era calumnios: en tota la seva vida (i ja passava dels quaranta) només s'havia desmaiat tres o quatre vegades, per la seva mania d'encotillar-se. Hi ha gent que parloteja i el mal que sembla queda. Si jo fos aprensiu, tindria el rosec d'haver-me carregat l'Amèlia. Jo, que l'estimava com a una germana!

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al comentari de contingut es poden assignar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir si:

- a) *Explica que el punt de partida és un tema característic de la literatura fantàstica: els vampirs que maten les seves víctimes i les converteixen en vampirs. Ara, a partir d'aquest pretext, i de la —evidentment— falsa notícia que al poble hi ha un vampir, el tema del conte és el desacord entre el que el narrador fa (assassinar la seva cosina) i el que ell es pensa que fa (destruir un vampir); tot el conte es desenrotlla a partir d'aquest equívoc: la narració en primera persona —és el protagonista qui ens narra la història— ens imposa un únic punt de vista, que, però, contrasta amb la realitat que es va fent evident al lector. La intervenció final del periodista serveix per desvelar la veritat: si dues de les víctimes del suposat vampir no ho eren, es dedueix que la tercera tampoc, i que la cosina era viva quan el narrador li clava l'estaca al cor (0,5 punts).*
- b) *Que l'explicació de a) rau en la personalitat i l'actuació del narrador. Les dues característiques fonamentals de la seva personalitat són: la credulitat (la primera frase del conte ja ho deixa clar) i la seva autoconsideració com a persona intel·ligent, prudent, pragmàtica i decidida. Les accions i les paraules el defineixen com un home gris, mediocre, casolà i mesquí. La mesquinesa és compartida per la dona (surten greuges familiars) i els fills (voldrien tallar el cap de la cosina). El veí en comparteix també la credulitat, i la seva presència justifica el títol del conte: el veí i la portera són els que signen com a testimonis a l'acta que dona fe de l'execució de la víctima del vampir (1 punt).*
- c) *Bona part de l'efecte del conte depèn de l'ús del llenguatge, especialment de fórmules i locucions tòpiques (per exemple «agafava totes les passes», «se la buscava sempre», «Amèlia, nena, és pel teu bé»), de vegades esdevingudes incongruents («el nostre no era*

clima de vampirs»), amb detalls aparentment innecessaris (les posts del tren elèctric dels fills), comentaris d'una topicitat mesquina («sense reparar en despeses»), o sobre els fills («que és molt estudiós i ha llegit força»). El caràcter mesquí del narrador concorda amb voler tenir un document amb testimonis; la formalitat legal accentua encara més el caràcter grotesc de la història i dels personatges (i, de fet, suposa un rebaixament brutal del tema literari i cinematogràfic del vampir a la grisor de la vida rutinària) (1 punt).

- d) *Explica que, com bona part dels contes del recull, està narrat en primera persona, i que això permet dibuixar el caràcter d'un personatge davant una situació extraordinària (o que ho sembla, a causa de la seva credulitat); ho pot exemplificar amb qualsevol dels nou primers contes del recull. I si enumera tots aquells elements que caracteritzen la presentació de la realitat en els contes de Calders: la precisió de la localització geogràfica en un indret de Catalunya, la referència a actes, fets i llenguatge quotidians —i específicament catalans—, la distància irònica, la contraposició entre la visió del protagonista i la del lector, o el llenguatge estereotipat (0,5 punts).*

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat, se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut.

OPCIÓ B

1. El conflicte que planteja *Aigües encantades*, de Joan Puig i Ferrer, es pot reduir a un enfrontament entre l'individu i la col·lectivitat, que respon a un sistema d'oposicions ideològiques. Explica en quin moment de l'acció dramàtica es planteja obertament el conflicte, quins valors s'oposen i quin paper hi fa la multitud.

[3 punts]

L'examinand ha d'explicar que, des del punt de vista de l'acció dramàtica, el conflicte esclata en la reunió del segon acte a casa del pastor Romanill, en la qual el Foraster vol convèncer el poble de la conveniència d'explotar l'aigua dels gorgs i resoldre amb mitjans tècnics i científics la sequera que pateix el poble (0,5 punts). Que les posicions immobilistes, tradicionalistes i reaccionàries que representen el mossèn i Pere Amat s'encarnen ara en la multitud del poble: una massa indiferenciada, que crida, vocifera, segueix els criteris de l'autoritat i actua amb violència (0,75 punts). A l'altra banda, el personatge del Foraster encarna la figura de l'heroi fort, voluntarista, vitalista i regeneracionista, que no se sotmet a les forces de la natura (i per tant tampoc a la religió, la tradició i la superstició), sinó que les posa al servei del progrés (0,75 punts). Amat, el mossèn i el poble representen els següents valors: camp, ignorància, religió, tradició, superstició, conformitat, mort, immobilisme, passivitat, violència, autoritat; el Foraster i Cecília (i els secundaris Romanill i, al final, el batlle Joan Gatell) representen els seus contraris: ciutat, saber, ciència, progrés, raó, rebel·lia, vida, moviment, lluita, paraula, llibertat (1 punt si s'oposen almenys quatre valors, cada un dels quals es valorarà amb 0,25 punts). Es valorarà positivament que l'examinand constati el paral·lelisme entre l'escena de l'assemblea a Aigües encantades i a Un enemic del poble d'Henrik Ibsen. Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió pertinent no explicitada en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut.

2. El foc com a símbol en la poesia de Bartomeu Rosselló-Pòrcel. Tingueu en compte el títol del seu llibre pòstum, *Imitació del foc*, i de dues de les seves parts («Fira encesa», «Arbre de flames»).

[2 punts]

Pauta de correcció

*L'examinand ha de començar explicant que la poesia de Bartomeu Rosselló-Pòrcel, que inscriu en els corrents postsymbolistes, recorre a imatges de valor simbòlic que es van carregant de sentit a mesura que podem relacionar uns poemes amb uns altres, i que l'element central d'aquest univers simbòlic és el foc (0,5 punts). El seu valor simbòlic es pot relacionar amb el pensament del filòsof presocràtic Heràclit, que concebia el món com a tensió i lluita. El foc simbolitza l'essència més pura de les coses a partir d'una llei constant de tensió, de lluita. El foc, doncs, és vida, regeneració, purificació, canvi i misteri (0,5 punts). També significa la poesia mateixa en la mesura que és un procés de recerca i realització d'allò que és essencial. El símbol del foc s'associa també a la llum, el vent i l'aigua, i s'oposa a la foscor, l'ombra o la cendra (0,5 punts). El títol *Imitació del foc* es refereix a la poesia com a instrument de coneixement, que aspira a imitar, a capturar en paraules, l'essència de la vida (0,25 punts). «Fira encesa» recull els significats vitalistes*

del foc, associats a una poesia de celebració de la vida i la natura; l'«Arbre de flames» aglutina el símbol del foc amb el de l'arbre (l'home), i simbolitza el poeta (0,25 punts).

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és tanmateix pertinent, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 2 punts assignats al contingut.

3. Comenteu el fragment següent de *Jardí vora el mar*, de Mercè Rodoreda. Tingueu en compte, sobretot, aquests aspectes (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):

- La situació i el significat del fragment en l'argument de la novel·la.
- El punt de vista narratiu i les referències a altres moments de l'obra.
- El significat del mar i el jardí en la novel·la.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

El senyoret Francesc ja m'havia explicat que vindrien a buscar els mobles quan ells serien fora i m'havia demanat que m'encarregués de tot. Era tard i plovisquejava. Una plugeta d'aquelles d'entre estiu i tardor, quan sembla que tot s'acaba: fina, només una boira. A mitjanit, com que no podia dormir gens, vaig sortir. Anava cap al passeig dels til·lers amb una mà a la butxaca i estrenyia entre els dits aquella moneda del tros de lluna. Vaig veure venir una ombra molt lleugera que caminava sense que se la sentís. Baixava pels til·lers, descalça. Quan va ser al mirador es va aturar un moment, va deixar una tovallola blanca damunt de la barana i va baixar a la platja. Vaig córrer a veure què feia. Estava dreta de cara al mar, tan quieta que no semblava de carn. Els núvols s'havien aprimat i deixaven passar una mica de lluna. Va girar-se i jo, com aquella nit del senyoret Francesc i la Miranda, em vaig amagar darrera d'un test. Plovia. I ella dreta damunt de la sorra com si l'haguessin feta de sal. Quan ja començava a cansar-me, es va ficar a poc a poc a l'aigua i es va posar a nedar. Si va anar lluny, si es va quedar per la vora, no ho sé, perquè tot tornava a ser fosc i no es veia res: només l'estesa de color de tinta, amb l'anar i venir de les onades. Apa, apa, apa... ara venim, ara tornem... I vaig tenir un pensament estrany: que ella anava a trobar l'Eugeni pels voltants d'on s'havia deixat morir; a dir-li adéu, com si diguéssim. Jo escoltava aquella gran respiració de l'aigua i a l'últim vaig veure que sortia i es deixava caure a terra cansada. Al cap d'una estona vaig sentir algú al meu darrera. Era el senyoret Francesc; es va posar un dit als llavis per dir-me que callés i em vaig apartar una mica. Ella va pujar al mirador i ell la va tapar. «No veus que et posaràs malalta?». La va agafar en braços i li va acostar la galta a la galta. Vaig sentir que li deia: «On vas amb aquesta cara tan freda?». I se'n van anar així, amunt, cap als arbres. Jo em vaig quedar a escoltar el mar, i era com si encara el sentís: «¿Guarda llavors?... Jo també n'havia esgranat, de violers... ¿Vol que t'ajudi?».

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al comentari de contingut es poden atorgar si l'alumne/a tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si:

- a) Situa aquest fragment al desenllaç de la novel·la (0,5 punts) i explica que és una mena de comiat entre Eugeni (que ha mort al mar) i Rosamaria (0,5 punts).
- b) Explica que el punt de vista és el del personatge del jardiner, el narrador-observador sense nom que explica la història (0,25 punts) amb objectivitat i distanciament (0,25); pel que fa a les referències a altres moments de l'obra, es pot comentar la trobada entre el senyoret Francesc i la Miranda observada d'amagat pel jardiner, la mort de l'Eugeni al mar o l'episodi en què Eugeni ajuda el jardiner amb les llavors a la seva caseta (0,5 punts per dues referències correctes).
- c) Explica que el mar es relaciona sobretot amb Eugeni i la seva mort: s'hi suïcida i hi roman per sempre, després de l'intent fracassat de recuperar la felicitat de la infantesa (0,5 punts); i el jardí és l'espai en el qual s'intenta de retrobar l'amor perdut (0,5 punts).

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és, tanmateix, pertinent, se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut de la resposta.